

Nr 605.

Godkänd av första kammaren den 19 december 1945.

Godkänd av andra kammaren den 19 december 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till utbyggnad och omläggning av uppbördsorganisationen jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 297.)

Till KONUNGEN.

I propositionen nr 382 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 15 november 1945, framlagt förslag till utbyggnad och omläggning av uppbördsorganisationen.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels de två likalydande motionerna I: 446 och II: 692, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att Mölndals fögderi skall bestå av Mölndals stad och socknarna Askim, Källered, Råda, Landvetter samt Härryda, att Mölndal skall vara stationeringsort för häradsskrivaren, att Göteborgs fögderi skall bestå av Partille socken och de i förslaget upptagna socknarna utom de fem som överflyttats till Mölndals fögderi, att socknarna Grinneröd, Ljung, Resteröd och Forshälla överförs till Orust och Tjörns fögderi och att Kungälv skall utgöra stationeringsort för Inlands fögderi,

dels de likalydande motionerna I: 447 och II: 695, vari hemställts, att riksdagen måtte föreslå den ändringen i förslaget till fögderiindelning, att häradsskrivarens stationeringsort i Svenljunga fögderi skall vara Svenljunga,

dels motionen I: 450, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att fögderiindelningen i Västmanlands län underkastas en förnyad omprövning innan den slutgiltigt fastställs av Kungl. Maj:t, att utöver de i proposition nr 382 föreslagna fögderierna ytterligare ett fögderi upprättas i Västmanlands län och att detta fögderi benämnas Arboga fögderi med stationeringsort för häradsskrivaren i Arboga stad,

dels motionen II: 687, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av den föreslagna fögderiindelningen, att Sandvikens stad och Valbo

socken skola utgöra ett fögderi, benämnt Sandvikens fögderi, med härads-skrivaren stationerad i Sandviken,

dels motionen II: 694, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att i de större magistratsstäderna skola inrättas statliga uppbördswerk,

dels motionen (II: 696), vari hemställts, att den för häradsskrivaren i Edsbergs fögderi av Örebro län föreslagna stationeringsorten måtte ändras från Örebro till Degerfors eller Laxå,

dels ock motionen II: 697, vari hemställts, att stationeringsorten för härads-skrivaren i Jämtlands norra fögderi skall bli Strömsund och för häradsskri-varen i Jämtlands södra fögderi Svenstavik.

Det i Kungl. Maj:ts proposition nr 370 föreslagna uppbördsförfarandet kräver en betydande förstärkning av uppbördorganisationen. Sedan riksdagen i det väsentliga bifallit de i nämnda proposition framlagda förslagen, upptager riksdagen de föreliggande organisationsfrågorna till prövning.

Riksdagen har godtagit huvudprincipen i Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilken den förvaltning, som erfordras för det nya uppbördsförfarandet, skall tillskapas genom utbyggnad av den förefintliga organisationen. Debitering och uppbörd, var för sig, av såväl krono- som kommunalutskylder böra, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, verkställas av samma myndighet och uppbörd- den av skatt även i magistratsstäderna ombesörjas av postverket. På landet och i fögderistäderna liksom i de mindre magistratsstäderna bör det ankomma på häradsskrivare att i egenskap av lokal skattemyndighet ombesörja mantalsskrivning, debitering av skatt samt de övriga åtgärder, vilka erfordras för bestämmande av preliminär skatt, under det att länsstyrelsen bör fungera såsom uppbördsmyndighet. I de större magistratsstäderna bör ett särskilt uppbördswerk fullgöra de uppgifter, som på landet skola tillkomma härads-skrivare samt därjämte vara uppbördsmyndighet.

Nämnda utgångspunkter kräva i första rummet en väsentlig utbyggnad av häradsskrivarorganisationen. Antalet distrikt har sålunda beräknats höjt från 119 till 156. I samband härmed har ansetts ändamålsenligt att häradsskri-varna bliva underkastade civila avlöningsreglementets bestämmelser. Utöver vad som följer av bestämmelserna i nämnda reglemente förutsättas härads-skrivare dock skola vara skyldiga tjänstgöra å landskontor. Riksdagen god-tager härutinnan Kungl. Maj:ts förslag. Vad departementschefen anfört i öv-rigt rörande häradsskrivares åligganden och rätt att inneha bisysslor för-anleder ej annat uttalande från riksdagens sida än att vid meddelande av uppdrag åt häradsskrivare att vara ordförande eller kronoombud i taxerings-nämnd eller taxeringskonsulent bör iakttagas försiktighet så att de egentliga tjänsteuppgifterna icke därigenom bliva lidande.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola häradsskrivarna vid löneregleringen hänföras till lönegraden A 24. Riksdagen vill framhålla, att ett bedömande av lönegradsplaceringen utan erfarenhet av hur organisationen kommer att fungera i viss mån måste bygga på osäkra utgångspunkter. Riksdagen har funnit sig böra godtaga den av Kungl. Maj:t förordade löneställningen, vilken

med hänsyn till de föreslagna kraven på teoretiska och praktiska kvalifikationer för tjänsten och lönegradsplaceringen av närmast jämförbara befattningshavargrupper synes lämpligt avvägd och vilken även torde med beaktande av den avsedda beföringsgången möjliggöra en tillfredsställande rekrytering av tjänsterna.

Vad angår fögderiindelningen och häradsskrivarnas stationeringsorter ha i åtskilliga motioner framförts önskemål om jämkning i det förslag, som intagits i slutet av propositionen. Sålunda ha i de likalydande motionerna I: 446 och II: 692 föreslagits vissa ändringar av fögderiindelningen i Göteborgs och Bohus län, i samband varmed föreslagits, att häradsskrivarens stationeringsort i Inlands fögderi flyttas från Göteborg till Kungälv och i Mölndals fögderi från Göteborg till Mölndal. Jämväl i Västmanlands län har en viss jämkning i fögderiindelningen ifrågasatts (motionen I: 450). Den genomsnittliga folkmängden i de fyra föreslagna fögderierna i detta län är förhållandevis hög, 33 850, och med hänsyn härtill ävensom till den väntade folkökningen i det största av de fyra fögderierna — motionären räknar med att folkmängden i detta fögderi redan den 1 januari 1947 skall överstiga 40 000 invånare — föreslås inrättande av ett femte fögderi i länet med stationeringsort i Arboga.

I de motioner vilka endast beröra frågan om häradsskrivares stationeringsort föreslås, att densamma flyttas, beträffande Svenljunga fögderi (Älvsborgs län) från Borås till Svenljunga (motionerna I: 447 och II: 695), beträffande Edsbergs fögderi från Örebro till Degerfors eller Laxå (motionen II: 696), beträffande Gävle fögderi från Gävle till Sandviken, i samband varmed fögderiets benämning skulle ändras till Sandvikens fögderi (motionen II: 687), samt beträffande Jämtlands norra och södra fögderier från Östersund till Strömsund, respektive Svenstavik (motionen II: 697).

Riksdagen betraktar det i propositionen intagna förslaget till rikets indelning i fögderier såsom ett departementsförslag, till vilket Kungl. Maj:t icke tagit slutlig ställning. Riksdagen är ej beredd att giva bindande direktiv i de särskilda spörsmål, vilka beröras i motionerna. Emellertid vill riksdagen uttala, att starka skäl synas vara anförda i respektive motioner för en omprövning av fögderiindelningen i Göteborgs och Bohus län ävensom i Västmanlands län. Riksdagen förutsätter, att vad i motionerna anförts blir föremål för noggrant övervägande vid frågans vidare behandling av Kungl. Maj:t.

Vad särskilt stationeringsorterna angår synes det riksdagen, att det i propositionen intagna förslaget bör bli föremål för ytterligare genomgång i syfte att i den mån kommunikationsförhållandena icke lägga hinder i vägen förlägga stationeringsorten inom fögderiets gränser eller till magistratsstad, som gränisar till fögderiet. De särskilda önskemål, vilka i detta hänseende framförts i motionerna, böra beaktas vid ärendets fortsatta handläggning. Därvid synes beträffande Jämtlands södra fögderi alternativt böra övervägas att förlägga stationeringsorten till Sveg. I vissa fall torde den av departementschefen anvisade utvägen, att häradsskrivaren ordnar mottagning för allmänheten vissa dagar å annan ort än stationeringsorten, utgöra en lämp-

lig lösning. Detta torde exempelvis vara fallet med det fögderi, som i departementsförslaget benämnts Gävle fögderi, vare sig stationeringsorten blir Gävle eller Sandviken.

Såsom tidigare framhållits skola de uppgifter, som på landet ankomma på häradsskrivare, i större magistratsstäder ombesörjas av ett särskilt uppborðsverk, vilket föreslås skola jämväl handhava uppborð och redovisning av både krono- och kommunalutskylder liksom de arbetsuppgifter i övrigt som ankomma på de nuvarande kronouppborðskontoren. I propositionen föreslås, att uppborðsverken skola vara kommunala myndigheter men i motionen II: 694 att de skola förstatligas.

Uppborðsberedningen har i denna fråga erinrat, att det av ålder ålåge magistratsstäderna att själva ombesörja mantalsskrivning och uppborð samt att svara för kostnaderna härför, vilket sammanhänge med städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten. Att förstatliga uppborðsverken eller låta staten bestrida kostnaderna för desamma torde därför enligt beredningens mening icke kunna genomföras annat än i samband med att frågan om dessa särskilda rättigheter och skyldigheter vunne sin lösning. Såsom framgår av departementschefens anförande grundas jämväl Kungl. Maj:ts ställningstagande på den uppfattningen, att frågan om uppborðsverkens förstatligande äger sådant samband med den större frågan om städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten, att dessa frågor samtidigt böra komma under bedömande. Då härför erfordras särskild utredning har departementschefen ansett, att de berörda frågorna böra upptagas i annat sammanhang.

Riksdagen vill för sin del framhålla, att ett förstatligande av de större magistratsstädernas uppborðsverk säkerligen skulle innebära en önskvärd rationalisering av organisationen. Ehuru riksdagen måste lägga avgörande vikt vid de skäl, som anförts mot ett förstatligande vid nuvarande tidpunkt, vill riksdagen likväl i anledning av motionen framhålla angelägenheten av att frågan om den slutliga organisationen av de större magistratsstädernas uppborðsverk icke ställes på framtiden, varför den av departementschefen omnämnda utredningen snarast bör komma till stånd.

Kungl. Maj:ts förslag och departementschefens anföranden i övriga frågor föranleda ej erinran från riksdagens sida. Beträffande den centrala uppborðsnämnd, om vars inrättande riksdagen beslutat, och som ansetts böra träda i verksamhet redan tidigt under våren 1946, förutsätter riksdagen, att Kungl. Maj:t tager frågan om medelsbehovet för nämndens verksamhet under omprövning. Då det står Kungl. Maj:t öppet att för bestridande av ifrågakommande utgifter anlita vederbörande huvudtitels anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, synes särskild medelsanvisning av riksdagen i nuvarande läge ej erforderlig.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen

ej mindre med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänt de i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 15 november 1945 framlagda grunderna

för en omläggning av uppbořdsorganisationen, avsedda att trāda i kraft den 1 juli 1946, sedan riksdagen pā framstāllning anvisat medel fōr de av omorganisationen fōranledda kostnaderna;

ān āven med bifall till Kungl. Maj:ts fōrslag

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att frān och med den 1 juli 1946 i den utstrāckning Kungl. Maj:t prōvar erforderligt ōverfōra ordinarie hāradsskrivare ā indragningsstat utan tjānstagningsskyldighet med rātt fōr sādān hāradsskrivare att sā lānge han kvarstār ā nāmnda stat ātnjuta dels ā allmānna indragningsstaten nu utgāende lōn jāmte ālderstilllāgg, tjānstagningsspenningar och tillfällig lōnefōrbättring, dels ock i fōrekommande fall dyrtids- och kristillāgg enligt dārom gällande bestāmmelser;

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att frān och med den 1 juli 1946 i den utstrāckning Kungl. Maj:t prōvar erforderligt ōverfōra ordinarie hāradsskrivare ā ōvergångsstat med tjānstagningsskyldighet samt med rātt fōr sādān hāradsskrivare att uppbāra nu utgāende lōn jāmte ālderstilllāgg, tjānstagningsspenningar, tillfällig lōnefōrbättring, i fōrekommande fall ortstillāgg, āvensom dyrtidstillāgg och kristillāgg enligt dārom gällande bestāmmelser;

dels medgivit, att de fōre ār 1943 utnāmnda ordinarie hāradsskrivare, vilka ej fōre tidpunkten fōr omorganisationens ikrafttrādande den 1 juli 1946 enligt nu gällande pensionsbestāmmelser fōr dessa hāradsskrivare uppnātt pensionsāldern men fōre sistnāmnda dag fyllt 65 ār, mā under fōrutsättning, att de fōrklarar sig villiga att i samband med omorganisationens genomfōrande avgā med ālderspension, frān och med den 1 juli 1946 pensioneras, sāsom om de varit innehavare av hāradsskrivartjānst i lōnegrad A 24;

dels medgivit, att ordinarie hāradsskrivare, som ār fōdd fōre den 1 juli 1886 men vid tidpunkten fōr omorganisationens ikrafttrādande den 1 juli 1946 icke uppnātt 65 ārs ālder, mā enligt Kungl. Maj:ts bestāmande frān sistnāmnda tidpunkt kunna efter dārom gjord ansōkning beviljas pension, sāsom om han blivit innehavare av hāradsskrivartjānst i lōnegrad A 24 och vid avgāngen uppnātt nāmnda ālder;

dels medgivit, att till ordinarie hāradsskrivare, som kommer att vid omorganisationens genomfōrande erhålla nyorganiserad hāradsskrivartjānst, mā vid ingāngen av juli mānad ār 1946 utbetalas ett belopp motsvarande vad han skulle hava erhållit i fōrskott fōr samma mānad, dārest de tidigare lōnebestāmmelserna skolat fortfarande gälla fōr honom;

dels medgivit, att ersättning i vissa fall mā i enlighet med vad i statsrādsprotokollet ōver socialārenden fōr den 15 november 1945 fōrordats, utan hinder av bestāmmelserna i 16 § tredje stycket allmānna resereglementet, utgā till hāradsskrivare och ā hāradsskrivarkontor anstālld personal fōr fārd mellan befattningshavares bostad och grānsen fōr hans tjānstagningssområde;

dels medgivit, att Kungl. Maj:t mā utfārda de bestāmmelser, som i ōvrigt bliva erforderliga fōr genomfōrandet av den fōreslagna organisationen;

dels ock godkānt fōljande tillāgg till personalfōrteckningen fōr lānsstyrelserna att tillāmpas frān och med den 1 april 1946:

Personalförteckning.

L ä n	Tjänstemän å ordinarie stat	Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20
	Lönegrad A 27	Lönegrad Eo 27
Länsassessor		
Stockholms	1	
Uppsala		1
Södermanlands		1
Östergötlands	1	
Jönköpings	1	
Kronobergs		1
Kalmar	1	
Gotlands	1	
Blekinge		1
Kristianstads	1	
Malmöhus	1	
Hallands		1
Göteborgs och Bohus	1	
Älvsborgs	1	
Skaraborgs	1	
Värmlands	1	
Örebro	1	
Västmanlands		1
Kopparbergs	1	
Gävleborgs	1	
Västernorrlands	1	
Jämtlands		1
Västerbottens	1	
Norrbottnens	1	

Stockholm den 19 december 1945.

Med undersåtlig vördnad